TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Quảng Trị: Từ chiến trường bom đạn đến Lễ hội hòa bình

15:12 31/07/2026

30 năm trước, vào năm 1996, UBND tỉnh Quảng Trị (cũ) giao cho Phòng Đối ngoại (sau là Sở Ngoại vụ) làm đầu mối chương trình hoạt động bom mìn nhân đạo quốc tế trong tỉnh. 30 năm sau, với chủ trương sáp nhập 2 địa phương Quảng Trị và Quảng Bình (cũ) thành Trung tâm hành động bom mìn Quảng Trị (QTMAC).

Cầu Hiền Lương - Sông Bến Hải (Quảng Trị) - nỗi đau chia cắt

Điều đáng nói, chiến tranh xảy ra trong khoảng 20 năm (từ 1954- 1975), nhưng 30 năm qua (1996- 2026), cả triệu loại bom, mìn, vật liệu nổ được nhân dân Quảng Trị phát hiện, xử lý nhưng vẫn còn cả triệu loại bom, mìn khác còn nằm trong lòng đất.

Kỳ 1: Sát thủ trong lòng đất

Có lẽ trong nhiều chương trình hợp tác quốc tế, thì với tôi chương trình Hợp tác rà phá bom mìn, xử lý chất độc khai quang giữa Việt Nam với các nước và các tổ chức phi chính phủ là một trong những chương trình nhân đạo có hiệu quả nhất.

Chương trình rà phá bom mìn, vật liệu nổ ở Quảng Trị (ảnh NVH)

Với Quảng Trị, 30 năm qua, có nhiều tổ chức phi chính phủ đã và đang hợp tác với tỉnh triển khai các hoạt động bom mìn nhân đạo như: Dự án RENEW, Norwegian People’s Aid (NPA); Mine Advisor Group (MAG); Danish Demining Group (DDG); Solidarity International (SODI) ; APOPO; Peace Trees Việt Nam (PTVN); Clear Path International (CPI); Catholic Relief Services (CRS), Hội Chữ thập đỏ... Những tổ chức này mang đến Việt Nam chương trình hành động cụ thể, tổ chức rà phá, giáo dục người dân về nhận thức bom mìn, vật liệu nổ... Nhờ vậy hàng triệu chủng loại bom mìn, vật liệu nổ được phát hiện, xử lý; giảm thiểu các tai nạn thương tâm do bom mìn- những sát thủ dưới lòng đất gây ra; hàng trăm nghìn hecta ruộng đồng được khôi phục đưa vào sản xuất...

Tôi nhớ mãi tháng 3/2015, khi đoàn nhà báo chúng tôi được UBND tỉnh Quảng Trị (cũ) tổ chức đi cùng đoàn công tác Bộ Ngoại giao Mỹ đến thăm một bãi tập kết vật liệu nổ ở thôn Tràng Sòi, xã Triệu Ái, (thuộc huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị cũ). Ở đây, bà Rose Gottemoeller- Thứ trưởng Ngoại giao Mỹ đã xúc động phát biểu:

"...Tôi rất vui mừng khi chứng kiến những đổi thay của tỉnh Quảng Trị nói riêng, Việt Nam nói chung sau 20 năm hai nước bình thường hóa quan hệ, vui mừng khi chứng kiến trên mảnh đất bom đạn năm xưa, người dân đang có cuộc sống ấm no, hạnh phúc và xã hội phát triển từng ngày...".

Phải nói rằng, sự kiện bà Rose Gottemoeller - Thứ trưởng Ngoại giao phụ trách vấn đề an ninh quốc tế và kiểm soát vũ khí Hoa Kỳ xuất hiện ngay tại thực địa một khu vực bom mìn - những sát thủ nguy hiểm đang nằm dưới lòng đất Quảng Trị; bà đi bắt tay than mật từng đội viên rà phá bom mìn, tận tay kích nổ số bom mìn, vật liệu nổ do chiến tranh để lại - đã làm những người có mặt hôm đó tại Tràng Sòi đều cảm động về nghĩa tình giữa những con người sau chiến tranh. Một hình ảnh đẹp trong quan hệ Mỹ - Việt sau 20 năm bình thường hóa quan hệ

Bom mìn, vật liệu nổ chờ tiêu hủy

Trong buổi tiếp kiến hôm đó, cánh nhà báo chúng tôi để ý bà Rose Gottemoeller - một chính trị gia kỳ cựu nhưng trên khuôn mặt lúc đó cũng đượm nét buồn khi nghe ông Nguyễn Đức Chính - Chủ tịch UBND tỉnh Quảng Trị (cũ) công bố những con số nao lòng: Sau chiến tranh năm 1975 đến đầu năm 2000, tại Quảng Trị đã có hơn 5.000 vụ tai nạn do bom mìn chiến tranh để lại khiến hơn 26.000 người chết, nhiều gia đình tang thương vì vật liệu nổ. Để góp phần ngăn chặn thảm họa này, sau năm 2000, nhiều tổ chức phi chính phủ, trong đó có các tổ chức của Mỹ như MAG, NPA, RENEW đã đến Việt Nam và đặt chân vào những vùng bom mìn của Quảng Trị giúp rà phá, tháo gỡ. Kết quả, tính đến cuối năm 2014, các tổ chức phi chính phủ nước ngoài đã giúp đỡ tỉnh nhà rà phá bom mìn trên tổng diện tích hơn 8.400 ha đất, di dời, hủy nổ an toàn gần 600 nghìn vật liệu nổ...

Điều đáng quý, không dừng lại ở tổ chức rà phá bom mìn, vật liệu nổ... một số tổ chức phi Chính phủ còn có nhiều sáng kiến, đưa ra những thông điệp "Hòa

bình” có sức thu hút như Tổ chức Renew Quảng Trị với sự tài trợ của Quỹ viện trợ nhân dân Na Uy và Vietnam backpackers hostels (Ký túc xá “tây ba lô” Việt Nam) đã xây dựng tour “du lịch bom mìn” - loại hình du lịch đầy mạo hiểm có một không hai, để thấy sự tàn ác của chiến tranh, khơi dậy tình người, đánh động lương tri của nhân loại... Và thật lạ, dù chỉ mới khởi động nhưng tour du lịch này rất thu hút khách du lịch nước ngoài, nhất là bạn trẻ ở những xứ sở thanh bình chưa bao giờ biết tới đạn bom...

Như tại điểm hủy bom, đạn, vật liệu nổ ở thôn Diên Khánh, xã Hải Dương. Trên trảng cát rộng mênh mông cả trăm hecta tập kết vật liệu nổ từ nhiều địa phương tỉnh Quảng Trị chuyển đến của các đơn vị rà phá như Sodi, Renew, Peace Tree, C.P.I... Tại đây, khách du lịch được chứng kiến những cuộc hủy bom với số lượng khá lớn. Như anh Nguyễn Thanh Phú, cán bộ Renew Quảng Trị lúc đó cho biết, dù mới tổ chức nhưng đơn vị đã đón trên 100 tour du lịch như vậy: "*Chúng tôi đã cho họ xem sự khủng khiếp của bom đạn nhưng không phải để ai đó mặc cảm mà là để thôi thúc trong họ khát vọng được hàn gắn, khát vọng hòa bình và sẻ chia với các nạn nhân*"

Từng mét vuông đất của Quảng Trị đều gắn với một trang lịch sử về cuộc chiến đấu và chiến thắng quân xâm lược nhưng nổi tiếng nhất vẫn là khu vực Thành Cổ- Quảng Trị nơi 81 ngày đêm năm 1972 đã hứng chịu hơn 328.000 tấn bom đạn. "*Thành cổ tan hoang ngút ngàn bom đạn nổ- Mỗi mét vuông đất là một mảnh bom*"

Chứng tích Cổ Thành

Dù gánh chịu nổi đau thương mất mát lớn như thế nhưng người Việt Nam nói chung và người Quảng Trị nói riêng không để nỗi căm hờn đeo đẳng mãi trong tim mà hướng về phía trước. Để trả lại sự bình yên cho Di tích lịch sử Quốc gia đặc biệt Thành Cổ, các đơn vị rà phá bom mìn trong nước, quốc tế đều tích cực hoạt động ngày đêm. Chỉ riêng Tổ chức Nhóm cố vấn rà phá bom mìn Mines Advisory Group của Anh (MAG) từ tháng 9/2024 đến 4/2025, đã tiến hành rà phá hơn 135.000m^2 đất trong khuôn viên của Thành cổ Quảng Trị, phát hiện và xử lý an toàn 325 vật liệu nổ nguy hiểm, trong đó có nhiều vật nổ nằm ngay sát mặt đất. Hoàn thành và trả lại màu xanh cho Cổ Thành

Dù gánh nặng nỗi đau chiến tranh, Quảng Trị luôn yêu chuộng hòa bình

Đất nước Việt Nam sạch bóng quân thù, Thành Cổ Quảng Trị từ Tòa tường thành Di tích thời Nguyễn đã hóa thành *"Đài chứng tích - nấm mộ chung liệt sỹ"* mà mỗi nén hương như Nhà thơ Nguyễn Hữu Quý viết:... *Khói hương này xin thắp cả đôi bên - Ai thấu hết nỗi đau của Mẹ - để dựng tượng đài Nước mắt Việt Nam?".*

Kỳ 2: Quảng Trị - tượng đài của hòa bình

Trần Minh Tích